

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פר' בהר בחקותי תשפ"ג

אם מת הרשע בלא תשובה זכה הצדיק בחלק לעולם

אכן, אם לא יגאל עד מלאות לו שנה תמימה, דהיינו שלא שב בתשובה אפלו בשנה אחרונה המשלמת ימיו, ומת בלי תשובה. אז בזה וקם הבית [אשר בעיר], אותו החלק אשר בגן עדן הנקראת עיר ה'. אשר לו חמה, פתיב לא וקרינו לו, לרמוז, לזה הרשע לא יש חומה, שהרי גדרו פרץ והרס ומכרו לאחר, ולצדיק יש לו חומה, ועל ידי מעשיו הטובים זכה בו לצמיחת מקירה חלוטה, לקנה אתו לדתיו, דהיינו זה הצדיק שזכה באותו חלק, קנה אותו לדורי דורות, לא יצא מידו לעולם. ומה שאמר לא יצא ביבל, דהיינו כשימות זה הרשע ויובל לקברות, לא יצא חלקו מיד הצדיק, יובל כמו לקברות יובל (איוב כא לב), רק, הצדיק זכה בחלק הרשע וזכה גמורה לעולם: (פירושי חותם פרשת בהר)

ההבדל בין צדיקים לבינוניים לענין הגמול

ואנכי יבאר גם כן מה דאיתא במסכת אבות (פ"ד מט"ו): רבי ינאי אומר אין בדינו משלות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים. דיש לדקדק מה פונת רבי ינאי בזה. אמנם לפי מה שכתבנו יבוא על נכון, דהנה הצדיק גמור טוב לו בעולם הזה ובעולם הבא, אבל מי שאינו צדיק גמור רע לו בעולם הזה וטוב לו בעולם הבא, ומי שהוא בינוני צריך לתן דין וחשבון באותו עולם ולענש על העברות ולקח שכר על המצוות, ומי שרבו זכויות באים עליו יסורין בעולם הזה על מעוט עונות שיש בידו. ורבי ינאי מרב ענותנותו לא רצה לחשב עצמו אפלו עם מי שרבים זכויות, רק עם הבינוניים, וזה שאמר אין בדינו לא משלות הרשעים, כלומר אין אנו יכולים לחשב עצמנו מצדיקים גמורים שטוב להם בעולם הזה ובעולם הבא, דאם כן היה ראוי שיהיה בדינו כמו שלות הרשעים בעולם הזה, כי צדיק גמור כך דינו לפי מסקנת הגמרא (ברכות ז. א.) וגם כן אין לחשב עצמנו עם מי שרבים זכויות, שהרי אין בדינו מיסורי הצדיקים שרבים זכויות, לפיכך אין לנו לחשב עצמנו רק בינוניים, וכל זה מרב ענותנותו עליו השלום:

(דורש טוב, דרוש ג' לפטרים)

(חגיגה טו.), דאם זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, ואם נתחייב רשע נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנום. והנה זה הענין מתי האדם, נכתב ונחתם בספר, פלוני נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן. וכמו שפרשו המפרשים, על מאמר (ראש השנה טו.) שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, של צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, ושל רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר [למיתה]. ומקשים, והא קא חזינן כמה צדיקים מתים בתוך שנתו, וכמה רשעים מאריכים שנים רבות. ותמצו המפרשים זה, דהכונה היא על חיים של אותו עולם ועל המיתה של אותו עולם, דאינו נקרא חי, רק מי שזוכה לעולם החיים, ואינו נקרא מת, רק מי שמת ונאבד זכרו מעולם החיים. והנה פשוט הוא, דאף על פי שנכתב הצדיק לחיים ונכתב הרשע למיתה, אם חס ושלום סרח הצדיק חוזר ונכתב למיתה, ואם חזר הרשע בתשובה חוזר ונכתב לחיים, וזה יהיה עד שעת המיתה, היא עקר החתימה. והכא נמי, מי שנכתב לו בחייו שנוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, אם חזר חברו ועשה תשובה, יחזר לו חלקו, ולא יזכה הצדיק בחלק הרשע עד שימות הרשע בלי תשובה, אבל אם חזר בתשובה חוזר לו חלקו שנכתב לצדיק:

עד שעת המיתה יכול הרשע לזכות בחלקו בחזרה

וזהו שאמר ואיש כי ימכר בית מושב, דהיינו האיש שהוא רשע ומתמת רשעו נכתב עליו שחלקו שיש לו בגן עדן נטלו חברו הצדיק, והיו עתה כאלו מכר ממש החלק שיש לו בגן עדן. וזהו כי ימכר בית מושב, הוא החלק שיש לו בגן עדן, שזה הוא הנקרא מושב וישבו העקרי. ומכרש הפסוק באיזה מקום הוא המושב הזה, הוא בעיר חומה, היא גן עדן הנקראת עיר ה', וחומת אש סביב לה. וזה הרשע, על ידי מעשיו הרעים נכתב עליו שמכר חלקו לחברו הצדיק, ואפלו הכי והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו, דהיינו שיש בידו רשות לגאל ולפדות על ידי תשובה עד שעת מותו, ולא תקרא מכירה גמורה רק אם מת בלי תשובה, וזהו עד תם שנת ממכרו, היא שעת המיתה שנת המיתה, עד אותה שעה יש לו רשות לגאל ולפדות על ידי תשובה. והנה, עד תם שנת ראשי תבות 'שעת, ותום אותיות 'מות', לרמוז דעד שעת המיתה יש בידו רשות וכן לפדות ולגאל. וזהו שאמר נמי ימים תהיה גאלתו, פרוש, ימים דהיינו כל ימיו יש לו כח ורשות לגאל ולפדות על ידי תשובה:

העולם הזה הכנה לעולם הבא

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה. שש שנים וגו' (ויקרא כה ב-ג). אפשר לרמוז על מיי האדם, דידוע ד'ימי שנותינו בהם שבעים שנה (תהלים צ. י.) והנה העולם הזה שאנחנו בו קרוי חל, ועולם הבא קרוי שבת ויהי רבה ג, ומי שלא הכין בחל, אין לו מה יאכל בשבת. והנה כשנתבונן בעבודת האדם בימיו, אין לו עבודה כי אם ששים שנים, אבל עשרה שנים ראשונים ימי קטנות, אין בהם עבודה, לפיכך הפסוק לא מנה אלא ששים שנה: וזהו שאמר שש שנים, הם ששים שנה, כל אחת כלולה מעשר (עין חיים עור כד פ"א), בהם כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך מצד הקדשה עשה. ומה שאמר שדה וכרם, משום דיש גן עדן של מטה וגן עדן של מעלה, וקרי קרא לגן עדן של מטה שדה, וגן עדן של מעלה כרם. וזהו שאמר שש שנים שהם ששים שנה, תזרע שדה, דהיינו עשה עבודה קראי שבה תזכה לגן עדן של מטה ולגן עדן של מעלה, וזהו אסיפת התבואה שתאסף לאכל בעולם הבא שהוא שבת:

וזהו שאמר ובשנה השביעית, דהיינו שהיא שביעית לעבודתך, והיא שמינית לימך, שבה תכנס לעולם הבא אותה שנה, שבת שבתו יהיה לארץ שבת לה, לא נשאר באותה שעה לעשות מעשה שבו תקנה גן עדן של מטה וגן עדן של מעלה, וזהו שאמר שדה לא תזרע וכרמך לא תזמר, דהיינו לא נשאר באותה שעה לקנות על ידי מעשה, שדה וכרם שהם גן עדן תחתון ועליון. לפיכך היו זמיר וזריז בעודך בעולם הזה שהוא חל לטרח ולהכין לאותו עולם שהוא שבת, שבאותו עולם אין שם כי אם אכילת תגמול השכר, וזה שאמר והיתה שבת הארץ לכם לאכלה וגו':

(פירושי חותם פרשת בהר)

זכה הצדיק נוטל גם את חלק הרשע בגן עדן

ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו. ואם לא יגאל עד מלאות לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר (כתב לא) לו חמה לצמיחת לקנה אתו לדתיו לא יצא ביבל (ויקרא כה ב-ט). אפשר לרמוז, במה שאמר רבותינו זכרונם לברכה

חידה שבועית:

מה מבאר רבינו מדוע דימוז הכתוב בשש שנים תזרע כרמך ל'ששים' שנות האדם בעולם הזה ולא לשבעים שנותיו? (נא לכתוב תשובה קצרה ומתומצתת).

פתרונות יש לשלוח עד זום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מודיעת וטלפון

למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביך יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחדית מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת שמות:

הרב ישראל חיים בלומנטל מ שכונת הר נוף בירושלים.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מרן ה'אביך יעקב' זי"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחדית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

